

ט:

מאימתי פרק ראשון תענית

מסורת הש"ס

(א) ובע"י הנזיר לשלום וע"י
ברכות מה. ומ"ק טז. א.
(ב) וז"ל כ"ר. (ג) פסחים מה.
ע"פ. (ד) עירובין מה.
(ה) וז"ל תמחלקין. (ו) וז"ל
ואין חקר ואיזה הפסוק נט.
(ז) וז"ל גרסין הכא פ"י
רש"י ד"ה למחך אלף בעל
ב. גרס לזה שפיר.
(ח) וז"ל ר"י ש"ך בסמוך
לאחר דבור המחליל ואמר
ר' יוחנן.

הגהות הב"ח

(א) גפ' לאלוהים שיתמלא
בר תחומות כמאן כ"ר:
(ב) ש"י ד"ה נזיר כמו
קיעמא הילול. ר"ב כ"ק
דבריות חילול היל לשלם
אלף כלן כ"ר. ל"ש
דמדה ל"ה לקח ש"ס כ
דק וגפ' כמ"ס גמ"ס ובר"ס
וסומך מוחלל: (ג) ד"ה
מזכירם ז"ל צעיריה:
(ד) ח"ס ד"ה נהילא מי
כמו דעבדנא הילולא אלא
ה"ו סומך:

גילוי הש"ס

רש"י ד"ה מלוחים וא"י
הבאה גרילה סמן. לא
ידעתי למאי כ"ר לזה ולא
כפסוקי שאלו רוחם כחש
שליש מלוחים:

הגהות הגר"א

[א] גפ' וזמני מכן הרים
כמזו וז"ל:

רבינו גרשום

יכול לכל. כלומר, שאינו
יורד גשם אלא בשביל
כולם. ח"ל לאיש. שמו"ד
לו מטר בשביל תפלה.
מילא. מטר דקה. סימן
דא"י מיטרא. מוחלל.
בשחלה מוציא קמח דקה
ולבסוף מוציא עבה. תרא
דע"י. ריעי של ע"ס
שמוציא ריעי לבסוף דק.
כמאן כ"ר יהושע. דאמר
ממים העליונים הם. כמאן
כ"ר אליעזר. דאמר מן
הארץ עולה מטר.

אקריב. ה"ו מקרין אותו מקרא זה בחלוס ואכחיד את שלשת הרועים
זיכר אחד שרועין לעונשן בשמים משום דמכסי ליה: קבל עליו. רב
שימי שמיקותא מלהקשות עוד: יכול לכל. כלומר יכול אין נותן מטר
א"כ הכל כרעים לו: ס"ל לאיש. אפילו בשביל אחד: אי לאיש
יכול לכל שדופיו. כלומר אינו יורד

עד שהוא כ"ר לכל שדופיו: ס"ל
שדה. אפ"י אינו כ"ר אלף בשדה
אחד: אי כשדה יכול עד שיצטרך
לכל השדה ס"ל ע"כ. אפילו אינו
כ"ר אלף לעשכ אחד (עשכ) כשכיל
ירק אחד יורד עליו מטר: ופ"י.

מע"י: מיטרא. ערוכה: עושה לו
חזיו. לכל ד"ק הנא בעולם הזה
להקין לו גשמים על שדופיו. כרישא
צני מאי חזיון לשון רבים והדר
צני ומאי צניא חזיון: מאי צניא
דקרי חזיו: ה"ג עיכא קלישא
דחופי עיכא סמיכשא. דחופי
עיכא כלפי הארץ: נהילא.

(ג) כמו קיעמא נהילא (וחזין דף נא):
שהיא דקה. גשמים דקים כקמחא
נהילא שהיא דקה הבאין שמלה
למטר וא"כ כ"ר מטר: אפי' מיטרא.

גשמים יורדין לרוז ואין פוסקין מהר
אלא כ"ר מטר תמילין ומתמילין דקין
לנא פוסקין מיל: מוחלל.
שמחלה יולא קמח דק ולבסוף סובין
גסין: חריא דע"י. ריעי של ע"ס
במחלה יולא גסה ולבסוף דקה
ופוסק: דספרי. דכ"ש עושין מהן:

ובכלאי לא עסקי. כלומר יטלין הן
לעסוק תמיד שיש לכן מזונות בזול
ובלא טורח: (א) מע"י. כשגשול
דאמרו (ניסין דף כ. ב.) תמרי משחקין
ומשגשגין: מלא לנא דסכנינו בוזא
שמחין שלוקחין אותו בזול אוכלין מהן

הרבה ומצערין אותן: ממ"י
אוקיינוס. כלומר ממים של מטה
ולא ממים של מעלה שנאמר ואל
יעלה מן הארץ שמה צרץ ועלה:
מלוחין סן. ואין תבואה גדלה
מהן: יוקו מטר לאדו. רקיעין
מוציאין מים לענבים: יוקו. כמו
יזוקו. ק"ל לעס ויאלכו (מלכ"ס ד ד):

חשרס מים עבי שחקים. העבים
מחשירין כלומר משירין המים לארץ:
ללמדך. אקרא דלקמן קאי: ואומר
מכין הרים לא גרסין הכא: שוכרי
יהושע. דאמר ממים העליונים:

ואמר רבי יוחנן מעליותיו של מעלה.
כלומר ממים העליונים. ורבי יוחנן
מ"ס העליונים אתא לשמועין דאי
לאו רבי יוחנן ה"ו אמינא דהכי

קאמר מעליות שהקדוש ברוך הוא
עומד בהם הוא משקה אותן למטה
ולעולם המים מאוקיינוס: ור'

אליעזר. אמר לעולם מעליותיו של הקב"ה כרבי יוחנן וכו': סהומס. מים של מטה כדכתיב תהומות יבסיומו (שמות טו):

בבביותו
כל העליונים ה"ו מים מאוקיינוס שותה. שנאמר ואר יעלה מן הארץ והשקה. וא"כ שמלוחין מחמתקין הם בעבים. ר' יהושע אומר כל
העולם כולו ממים העליונים הוא שותה למטר השמים תשתה מים. והאי דכתיב ואר יעלה מן הארץ. מלמד שעני כבוד מתגברות ועולות לרקיע ופוחתות פיהם כבוד ומקבלות מטר. שנאמר ייוקו מטר לאדו,
ומקבלות כבירה ומחשדות על הארץ. שנאמר חשרת מים עבי שחקים. ובין טפה לטפה כמלא נימא כ"ר.

תלמוד דאמר ע"כ. פ"י שאם לא יהיו כרעים אלף לעשכ אחד
ירד על אותו עשכ ועל שאר כל השדה לא ירד:
נהילא מקמי מיטרא. פ"י גשם דק וסימך מהולא פירוש
שמחלה יולא הפסולת וא"כ הסולת פירוש שלא היו

עושין כמו דעבדין האדנא (ו) היו
נותנין החטין נמכתת עד שנקלף
כל הסובין מעל החטים וכי ה"ו
מקדין על גבי נפה היה הפסולת
הסובין שעליו יולא למחלה ואמר

ק"ה היה יולא הסולת:
חריא דע"י. פ"י ריעי של ע"ס
שמחלה ריעי גדול וכשהיא
פוסקת מתחת וכל דק:

ואמר רבי יוחנן פ"י ריעי של ע"ס
הקב"ה כמאן כ"ר יהושע.
פ"י כרבי יהושע דאמר כל העולם
כולו ממים העליונים הם שותים
דאי כרבי אליעזר הא אמר מימי
אוקיינוס הוא שותה:

קרי

ההיא גינתא כל יומא הוה אויל וס"י לה אמר הא מיטרא בעיא מ"א
והא מיטרא לא בעיא מ"א ואתא מיטרא וקמשקי כל היכא דמובעי ליה
מ"א מאי ה' עשה חזיון א"ר יוסי (ב) חנינא מלמד שכל צדיק
וצדיק הקב"ה עושה לו חזיון בפני עצמו מאי חזיון אמר רב יהודה פורחות

אמר רבי יוחנן סימן למטר פורחות מאי פורחות אמר רב פפא עיבא
קלישא תותי עיבא סמיכתא אמר רב יהודה נהילא מקמי מיטרא אתי
מיטרא בתר מיטרא פסיק מיטרא מקמי מיטרא אתי מיטרא וסימנך

מהולא דבתר מיטרא פסיק מיטרא וסימנך חריא דע"י: עולא איקלע
לבבל הוא פורחות אמר להו פנו מאי דהשתא אתי מיטרא לסוף אקלע
אתי מיטרא אמר כי היכי דמשקרי בבליא הכי משקרי מיטריהו (ו) עולא

איקלע לבבל חזי מלא צנא דתמרי בוזא אמר מלא צנא דדובשא בוזא
ובבליא לא עסקי באורייתא בליליא צערוהו אמר מלא צנא דסכינא בוזא
ובבליא עסקי באורייתא תניא ר' אליעזר אומר כל העולם כולו ממימי
אוקיינוס הוא שותה שנאמר וואר יעלה מן הארץ והשקה את כל פני

הארמה אמר לו רבי יהושע והלא מימי אוקיינוס מלוחין הן אמר לו
מ"ממתקין בעבים ר' יהושע אומר כל העולם כולו ממים העליונים הוא
שותה שנאמר למטר השמים תשתה מים אלא מה אני מקיים ואר יעלה

מן הארץ מלמד שהעננים מתגברים ועולות לרקיע ופוחתין פיהן כבוד
ומקבלין מי מטר שנאמר יוקו מטר לאדו ומנוקבות הן כבברה ובאות
ומחשדות מים על גבי קרקע שנאמר חשרת מים עבי שחקים ואין בין

טיפה לטיפה אלא כמלא נימא ללמדך שגדול יום הגשמים כיום שנבראו
בו שמים וארץ שנאמר עושה גדולות עד אין חקר וכתיב הנהונו מטר
על פני ארץ וכתיב להלן הלא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה'

אין חקר לתבונתו [א] (וכתיב מ"מכין הרים בכחו וגו') כמאן אולא הא
דכתיב מ"משקה הרים מעליותיו וא"ר יוחנן מעליותיו של הקב"ה כמאן
כרבי יהושע ור' אליעזר כיון דסלקי להתם משקה מעליותיו קרי להו

דאי לא תימא הכי א"ב ע"פ מן השמים היכי משכחת לה אלא כיון דמדלי
להתם מן השמים קרי ליה הכא נמי כיון דסלקי להתם מעליותיו קרי ליה
כמאן אולא [הא] דא"ר חנינא כ"כונס כנר מי הים נותן באוצרות תהומות
מי גרם לאוצרות שיתמלאו בר תהומות (ו) כרבי אליעזר ור' יהושע ההוא

אליעזר. אמר לעולם מעליותיו של הקב"ה כרבי יוחנן וכו': סהומס. מים של מטה כדכתיב תהומות יבסיומו (שמות טו):

תורה אור השלם

1. ואכחיד את שלשת
הרעים בירח ארץ
וחקצר נפשי ברהם וגם
נפשי עתלה בי:

2. שאלו מין מטר בעת
מלקוש ה' עשה חזיון
וטרט נשם יתן להם
נפשי עתלה בי:

3. ואר יעלה מן הארץ
והשקה את כל פני
הארץ: כראשית ב' ו
הקאין אשר אתם
עברים שמה לרשתה

ארץ הרים ובקעת למטר
השמים תשתה מים:

4. כי ירע נפשי מים חזק
מטר לאדו: איוב לו כו
והשקה את כל פני
הארץ וטרט נשם יתן להם
נפשי עתלה בי:

5. שאלו ב ככ יב
עשה גדולות עד אין
חקר ונפלאות עד אין
מספר: איוב ט'
והנהו מטר על פני
ארץ וטרט נשם יתן להם
נפשי עתלה בי:

6. והלא ידעת אם לא
שמעת אלהי עולם ה'
מ"א מ"א חזיון א"ר יוסי
חנינא מלמד שכל צדיק
וצדיק הקב"ה עושה לו חזיון

בפני עצמו מאי חזיון אמר רב
יהודה פורחות אמר רב פפא
עיבא קלישא תותי עיבא סמיכתא

אמר רב יהודה נהילא מקמי מיטרא
אתי מיטרא בתר מיטרא פסיק מיטרא
מקמי מיטרא אתי מיטרא וסימנך
מהולא דבתר מיטרא פסיק מיטרא

מקמי מיטרא אתי מיטרא וסימנך
חריא דע"י: עולא איקלע
לבבל הוא פורחות אמר להו פנו
מאי דהשתא אתי מיטרא לסוף אקלע

אתי מיטרא אמר כי היכי דמשקרי
בבליא הכי משקרי מיטריהו (ו) עולא
איקלע לבבל חזי מלא צנא דתמרי
בוזא אמר מלא צנא דדובשא בוזא

ובבליא לא עסקי באורייתא בליליא
צערוהו אמר מלא צנא דסכינא בוזא
ובבליא עסקי באורייתא תניא ר'
אליעזר אומר כל העולם כולו ממימי

אוקיינוס הוא שותה שנאמר וואר
יעלה מן הארץ והשקה את כל פני
הארמה אמר לו רבי יהושע והלא
מימי אוקיינוס מלוחין הן אמר לו

מ"ממתקין בעבים ר' יהושע אומר
כל העולם כולו ממים העליונים הוא
שותה שנאמר למטר השמים תשתה
מים אלא מה אני מקיים ואר יעלה

מן הארץ מלמד שהעננים מתגברים
ועולות לרקיע ופוחתין פיהן כבוד
ומקבלין מי מטר שנאמר יוקו מטר
לאדו ומנוקבות הן כבברה ובאות

ומחשדות מים על גבי קרקע שנאמר
חשרת מים עבי שחקים ואין בין
טיפה לטיפה אלא כמלא נימא ללמדך
שגדול יום הגשמים כיום שנבראו

בו שמים וארץ שנאמר עושה גדולות
עד אין חקר וכתיב הנהונו מטר
על פני ארץ וכתיב להלן הלא ידעת
אם לא שמעת אלהי עולם ה'

אין חקר לתבונתו [א] (וכתיב מ"מכין
הרים בכחו וגו') כמאן אולא הא
דכתיב מ"משקה הרים מעליותיו
וא"ר יוחנן מעליותיו של הקב"ה כמאן

כרבי יהושע ור' אליעזר כיון דסלקי
להתם משקה מעליותיו קרי להו
דאי לא תימא הכי א"ב ע"פ מן השמים
היכי משכחת לה אלא כיון דמדלי

להתם מן השמים קרי ליה הכא נמי
כיון דסלקי להתם מעליותיו קרי ליה
כמאן אולא [הא] דא"ר חנינא כ"כונס
כנר מי הים נותן באוצרות תהומות

מי גרם לאוצרות שיתמלאו בר תהומות
(ו) כרבי אליעזר ור' יהושע ההוא
אליעזר. אמר לעולם מעליותיו של
הקב"ה כרבי יוחנן וכו': סהומס. מים של מטה

כדכתיב תהומות יבסיומו (שמות טו):
בבביותו
כל העליונים ה"ו מים מאוקיינוס שותה. שנאמר ואר יעלה מן הארץ והשקה. וא"כ שמלוחין מחמתקין הם בעבים. ר' יהושע אומר כל
העולם כולו ממים העליונים הוא שותה למטר השמים תשתה מים. והאי דכתיב ואר יעלה מן הארץ. מלמד שעני כבוד מתגברות ועולות לרקיע ופוחתות פיהם כבוד ומקבלות מטר. שנאמר ייוקו מטר לאדו,
ומקבלות כבירה ומחשדות על הארץ. שנאמר חשרת מים עבי שחקים. ובין טפה לטפה כמלא נימא כ"ר.

